

Utrikesutskottet

Statsrådets utredning: Finlands deltagande i insatsen EUNAVFOR ASPIDES

Statsrådets utredning: Finlands deltagande i insatsen Prosperity Guardian

Till statsrådet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets utredning: Finlands deltagande i insatsen EUNAVFOR ASPIDES (USP 4/2024 rd): Ärendet har inkommit till riksdagen.

Statsrådets utredning: Finlands deltagande i insatsen EUNAVFOR ASPIDES (USP 4/2024 rd): Utskottet antecknade ställningstagandet av försvarsutskottet som inkommet: Huthirebellerna i Jemen har fortsatt med sina attacker mot fartygstrafiken på Röda havet. Attackerna kränker allvarligt sjöfartens frihet och säkerhet på en rutt som är viktig för den internationella handeln. Situationen på Röda havet har samband med det aktuella säkerhetsläget i Mellanöstern i stort. På Röda havet pågår den militära insatsen Prosperity Guardian som inleddes under Förenta staternas ledning den 15 december 2023 och som ska trygga fartygstrafiken i området. Den 19 februari 2024 inledde EU den militära insatsen Eunavfor Aspides för att trygga sjörutterna på Röda havet och dess närområden i samarbete med internationella partner, inklusive Förenta staterna och insatsen Prosperity Guardian. Dessutom har en koalition som leds av Förenta staterna och som är frikopplad från Prosperity Guardian gjort attacker mot huthirörelsen i Jemen sedan januari 2024. I statsrådets utredningar föreslås det för riksdagen att Finland deltar i insatsen Aspides med högst fem soldater förlagda till en stab i Grekland. Det föreslås att två stabsofficerare ska sändas till insatsen Prosperity Guardian, med verksamhetsställe i Bahrain. I båda utredningarna motiveras Finlands deltagande i insatsen i stor utsträckning med likadana argument. Genom deltagandet i insatser bär Finland sitt ansvar som en del av de internationella åtgärder som syftar till att trygga handelsrutterna och stärka sjösäkerheten på Röda havet. Utskottet instämmer i de grunder för deltagande som presenteras i utredningarna: det ligger på hela det internationella samfundets ansvar att se till att säkerheten inom den globala handelssjöfarten tryggas. För Finland, som till 95 procent är beroende av sjöförbindelser i sin utrikeshandel, är det särskilt viktigt att betona denna dimension. Genom att delta i både den EU-ledda insatsen och den USA-ledda insatsen visar Finland konkret sin vilja att stödja sina centrala partner. Utskottet tillstyrker Finlands deltagande i insatserna Aspides och Prosperity Guardian på det sätt som anges i utredningarna.

Statsrådets utredning: Finlands deltagande i insatsen Prosperity Guardian (USP 5/2024 rd): Ärendet har inkommit till riksdagen.

Utlåtande UtUU 2/2024 rd

Statsrådets utredning: Finlands deltagande i insatsen Prosperity Guardian (USP 5/2024 rd): Utskottet antecknade ställningstagandet av försvarsutskottet som inkommet: Utskottet godkände ståndpunkten. Huthirebellerna i Jemen har fortsatt med sina attacker mot fartygstrafiken på Röda havet. Attackerna kränker allvarligt sjöfartens frihet och säkerhet på en rutt som är viktig för den internationella handeln. Situationen på Röda havet har samband med det aktuella säkerhetsläget i Mellanöstern i stort. På Röda havet pågår den militära insatsen Prosperity Guardian som inleddes under Förenta staternas ledning den 15 december 2023 och som ska trygga fartygstrafiken i området. Den 19 februari 2024 inledde EU den militära insatsen EUNAVFOR Aspides för att trygga sjörutterna på Röda havet och dess närområden i samarbete med internationella partner, inklusive Förenta staterna och insatsen Prosperity Guardian. Dessutom har en koalition som leds av Förenta staterna och som är frikopplad från Prosperity Guardian gjort attacker mot huthirörelsen i Jemen sedan januari 2024. I statsrådets utredningar föreslås det för riksdagen att Finland deltar i insatsen Aspides med högst fem soldater förlagda till en stab i Grekland. Det föreslås att två stabsofficerare ska sändas till insatsen Prosperity Guardian, med verksamhetsställe i Bahrain. I båda utredningarna motiveras Finlands deltagande i insatsen i stor utsträckning med likadana argument. Genom deltagandet i insatser bär Finland sitt ansvar som en del av de internationella åtgärder som syftar till att trygga handelsrutterna och stärka sjösäkerheten på Röda havet. Utskottet instämmer i de grunder för deltagande som presenteras i utredningarna: det ligger på hela det internationella samfundets ansvar att se till att säkerheten inom den globala handelssjöfarten tryggas. För Finland, som till 95 procent är beroende av sjöförbindelser i sin utrikeshandel, är det särskilt viktigt att betona denna dimension. Genom att delta i både den EU-ledda insatsen och den USA-ledda insatsen visar Finland konkret sin vilja att stödja sina centrala partner. Utskottet tillstyrker Finlands deltagande i insatserna Aspides och Prosperity Guardian på det sätt som anges i utredningarna.

Sakkunniga

Utskottet har hört:

- enhetschef Minna Laajava, utrikesministeriet
- utrikessekreterare Nelli Mikkola, utrikesministeriet
- äldre avdelningsstabsofficer Antti Rajahalme, försvarsministeriet
- avdelningsstabsofficer, major Pekka Lehto, Huvudstaben
- avdelningsstabsofficer, överstelöjtnant Jarkko Pelkonen, Huvudstaben

UTREDNINGEN

I de aktuella USP-utredningarna föreslår regeringen att Finland deltar med högst fem soldater i insatsen Eunavfor Aspides (USP 4/2024 rd) och med högst två soldater i insatsen Prosperity Guardian (USP 5/2024 rd). Båda insatserna äger rum i Röda havet.

Utlåtande UtUU 2/2024 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Insatsen Eunavfor Aspides

(1) Genom ett beslut av EU:s råd för utrikes frågor den 8 februari 2024 inrättade EU den militära krishanteringsinsatsen Eunavfor Aspides för att främja säkerheten på farlederna i Röda havet och dess närområden. Insatsen grundar sig på rådets beslut Gusp 2024/583, som fattats i enlighet med artiklarna 42.4 och 43.2 i fördraget om Europeiska unionen (FEU). Insatsen inleddes genom ett beslut av utrikesrådet den 19 februari 2024.

(2) De strategiska målen för insatsen är att säkerställa att unionens flotta är närvarande i området så att man i samarbete med likasinnade aktörer som främjar säkerheten till havs kan garantera fri sjöfart för fartygen. För att uppnå de strategiska målen ska insatsen ha till uppgift att övervaka fartyg i området för att hålla sig à jour med läget i havsområdet samt skydda fartyg mot alla slags attacker till havs. Insatsen ska till fullo följa internationell rätt, inklusive principerna om nödvändighet och proportionalitet. Insatsen måste dessutom genomföras helt och hållet i enlighet med FN:s havsrättskonvention.

(3) Insatsen inbegriper också verkställande befogenheter, vilket innebär att man kan använda maktmedel för att svara på ett nära förestående eller pågående angrepp mot ett handelsfartyg eller ett fartyg som deltar i insatsen. Användningen av maktmedel ska vara nödvändig och proportionell. Maktmedel kan användas till havs eller i luften, men inte på land.

(4) Insatsen och de deltagande medlemsstaternas verksamhet styrs förutom av beslutet om inrättande av insatsen också av en operationsplan som godkänts av EU-medlemsländerna samt insatsens regler för användning av maktmedel.

(5) Insatsen är aktiv längs Bab el-mandeb-sundet och Hormuzsundet samt på internationella vatten i Röda havet, Adenviken, Arabiska havet, Omanbukten och Persiska viken.

Insatsen Prosperity Guardian

(6) Insatsen Prosperity Guardian inleddes den 15 december 2023 under Förenta staternas ledning för att trygga fartygstrafiken i Röda havet. De länder som deltar i insatsen samarbetar internationellt för att trygga sjöfarten i området och ländernas krigsfartyg kan i enlighet med nationella beslut patrullera i Röda havet och Adenviken för att trygga handelsfartygens färd samt vid behov ge handelsfartyg militärt bistånd. Avsikten är att krigsfartygen med sin närvaro ska ha en avskräckande effekt samt att de ska bistå handelsfartyg som utsätts för hot från icke-statliga aktörer. Syftet är att garantera säkerheten för handelsfartyg i Röda havet och förhindra att den pågående konflikten i området sprider sig.

(7) De länder som deltar i insatsen får använda maktmedel för att svara på ett nära förestående eller pågående angrepp på ett handelsfartyg eller fartyg som deltar i insatsen. Enligt erhållen utredning är insatsens verksamhet mycket lik insatsen Eunavfor Aspides.

Utlåtande UtUU 2/2024 rd

(8) Prosperity Guardian är en sammanslutning av länder som inte har något gemensamt militärt mandat eller gemensamma insatsregler. Länderna kan delta i insatsen utifrån sina nationella prioriteringar och beslut. Avsikten är att insatsens militära fartyg genom sin närvaro ska ha en avskräckande effekt. De nationella myndigheterna i respektive land som deltar i insatsen beslutar om eventuella åtgärder utöver närvaro i området.

(9) Fler än 20 länder deltar i Prosperity Guardian. Av EU-länderna deltar Frankrike, Danmark, Nederländerna, Italien och Spanien. Andra länder som meddelat att de deltar i insatsen är utöver Förenta staterna även Storbritannien, Norge, Kanada, Bahrain och Seychellerna.

(10) En koalition som leds av Förenta staterna har sedan januari 2024 utfört missilattacker mot huthirörelsen i Jemen för att försvaga huthiernas militära förmåga att fortsätta sina attacker i Röda havet. Utrikesutskottet betonar punkten i statsrådets utredning, enligt vilken verksamheten inom ramen för Prosperity Guardian är frikopplad från den USA-ledda koalitionen.

(11) Förenta staternas femte flotta opererar på Röda havet och på området har man sedan 2001 under Förenta staternas ledning drivit verksamhet inom ramen för sammanslutningen Combined Maritime Forces (CMF) i syfte att trygga handelssjöfarten för 41 länder. Insatsen Prosperity Guardian lyder under CMF-samarbetet. Verksamhet inom ramen för CMF drivs i havsområdena kring den arabiska halvön, däribland Persiska viken, Omanbukten och nordvästra Indiska oceanen, Arabiska havet, Adenviken och Röda havet. Combined Task Force 153 (CTF 153) är den CMF-grupp som är verksam i Röda havet.

(12) CMF är en sammanslutning inom ramen för vilken de deltagande länderna kan utbyta information och samordna militära ärenden som hänför sig till tryggandet av handelssjöfarten. De länder som ingår i CMF-partnerskapet deltar flexibelt i verksamheten i enlighet med sina egna intressen. CMF har inga separata befogenheter eller regler för användning av maktmedel, utan varje deltagande land agerar i enlighet med nationella beslut.

Finlands deltagande i insatserna

(13) Finland har stött inrättandet av insatsen Eunavfor Aspides och ansett det vara viktigt att EU stärker sin marina närvaro i Röda havet och de närliggande områdena för att stärka sjösäkerheten och trygga handelssjöfarten och EU:s intressen. Finland anser att insatsen kommer att främja både tillgodoseendet av folkrätten och EU:s kommersiella, politiska och strategiska intressen och även det internationella samfundets intressen i vidare bemärkelse (USP 1/2024 rd).

(14) Med beaktande av insatsens mål och Finlands strävan att stärka EU:s globala närvaro och gemensamma säkerhets- och försvarspolitik anser utrikesutskottet att det är konsekvent att Finland också anvisar nationella resurser för Aspides-insatsen. Genom att delta i insatsen bär Finland sitt utrikes- och säkerhetspolitiska ansvar som en del av EU:s internationella krishanteringsåtgärder och deltar i den gemensamma bördefördelningen inom unionen.

(15) Genom deltagandet i Prosperity Guardian bär Finland sitt ansvar som en del av de internationella åtgärder som syftar till att trygga handelsrutterna och stärka sjösäkerheten på Röda havet. Också försvarsutskottet förordar Finlands deltagande i insatserna. Som det konstateras i USP-ut-

Utlåtande UtUU 2/2024 rd

redningarna har situationen i Röda havet samband med det aktuella och allvarliga säkerhetsläget i Mellanöstern. Utrikesutskottet ser det som ytterst viktigt att Finland utöver deltagandet i insatserna i Röda havet också främjar målen för att nå en hållbar lösning på konflikten i Mellanöstern. Det mest akuta målet är att få till stånd ett permanent eldupphör i Gaza och att frigöra gisslan.

(16) Utrikesutskottet tillstyrker det beslut som fattades av republikens president och utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet den 8 mars 2024, enligt vilket Finland deltar i insatsen EUNAVFOR ASPIDES med högst fem soldater, som deltar i insatsens stabsuppgifter i Grekland fram till den 19 februari 2025. Vidare deltar Finland i insatsen Prosperity Guardian med högst två soldater. Dessa deltar i stabsuppgifter vid insatsens ledningsstab i Bahrain och på insatsens stabsfartyg fram till den 19 februari 2025.

(17) Beslutet om Finlands deltagande fattas med stöd av lagen om militär krishantering (211/2006). När beslutet om deltagande gäller högst fem (EUNAVFOR ASPIDES) och två (Prosperity Guardian) soldaters stabsuppgifter lämnas en redogörelse om ärendet till riksdagens utrikesutskott i enlighet med sista meningen i 3 § 1 mom. i lagen om militär krishantering. Utskottet har ingen mening att anmärka mot detta förfarande.

(18) Enligt inkommen utredning ansluter sig Finland också till CMF-samarbetet, under vilket insatsen Prosperity Guardian verkar. Anslutningen till CMF-samarbetet medför enligt utredningen inga särskilda skyldigheter för Finland eller andra deltagande länder. Det främsta syftet med partnerskapet är att få information om insatsområdet och att tillsammans med de övriga 42 CMF-länderna samordna frågor som gäller handelssjöfarten.

Hotbedömning

(19) Statsrådets utredningar innehåller en beskrivning av de hot som riktas mot insatserna. I utredningarna konstateras det att huthierna under de senaste månaderna har utfört attacker med drönare, bemannade båtar samt kryssnings- och ballistiska robotar mot över 30 fartyg som har kopplingar till fler än 60 länder. Av de marina stridsmedel som huthierna använder är sjömålsrobotar och ballistiska robotar avsedda för sjömål de mest effektiva. Huthierna har också drönare och obemannade ytfartyg till sitt förfogande. Risken för minor är som störst utanför Jemens och Saudiarabiens kust, men minor som flyter omkring i vattnet utgör ett bestående hot mot fartyg överallt i havsområdet.

(20) Enligt USP-utredningarna utgör huthirebellernas vapensystem ett stort hot mot säkerheten i de havsområden som insatserna EUNAVFOR ASPIDES och Prosperity Guardian riktar sig till, både för fraktfartyg och västerländska krigsfartyg och deras personal. Hotet mot den personal som arbetar på insatsfartygen i området är hög. Hotet mot insatsernas stabspersonal är betydligt lägre.

(21) Under utskottets sakkunnigutfrågning granskades särskilt den höga hotnivån som gäller för Prosperity Guardian-insatsens stabsfartyg, där det också föreslås att finländska soldater ska placeras. Utskottet betonar vikten av att sörja för säkerheten vid insatserna och anser det vara viktigt att bägge insatsernas hotbedömningar följs noggrant och att riksdagen hålls informerad om eventuella förändringar i fråga om dem.

Utlåtande UtUU 2/2024 rd

Kostnader

(22) I fråga om Aspides-insatsen uppgår kostnaderna för det nationella deltagandet till 1,3 miljoner euro för de fem soldaterna under tolv månader. Kostnaderna för deltagandet kan täckas med nuvarande anslag.

(23) Kostnaderna för det nationella deltagandet i insatsen Prosperity Guardian beräknas uppgå till cirka 0,5 miljoner euro för två soldater under tolv månader. Enligt utskottets uppgifter preciseras kostnadskalkylen när man har mer detaljerad information om verksamhetsmiljön, uppgifterna, avdelningens sammansättning och den utrustning som behövs. Det föreslås att de kostnader på 0,3 miljoner euro som betalas med medel under utrikesministeriets moment tas in i den andra tilläggsbudgeten för 2024. De kostnader för deltagande som betalas med medel ur försvarsministeriets moment kan täckas med nuvarande anslag.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Utrikesutskottet föreslår

att statsrådet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 2.4.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kimmo Kiljunen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Eva Biaudet sv
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Antti Lindtman sd
medlem Veijo Niemi saf
medlem Annika Saarikko cent
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Sakari Puisto saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala